

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 25 marca 2016 r.

Pozycja 262

POSTANOWIENIE

z dnia 18 marca 2016 r.

Sygn. akt Ts 135/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Rzepliński – przewodniczący
Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz – sprawozdawca
Piotr Tuleja,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 8 października 2015 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.J.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej złożonej do Trybunału Konstytucyjnego 1 kwietnia 2015 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący) zakwestionował zgodność art. 545 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U.89.555, ze zm.; dalej: kpk) w zakresie, w jakim przewiduje przymus adwokacki w sprawie o wznowienie postępowania karnego, z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 4 Konstytucji.

Postanowieniem z 8 października 2015 r. Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Trybunał stwierdził, że zarzut naruszenia art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 4 Konstytucji przez zakwestionowany art. 545 § 2 kpk jest oczywiście bezzasadny. Podkreślił przy tym, że postępowanie odnośnie do wznowienia prawomocnie zakończonych postępowania karnego ma charakter nadzwyczajny, ponadprogramowy, wykraczający poza konstytucyjny standard prawa do sądu. Uznał w związku z tym powyższe okoliczności za przemawiające za ustanowieniem szczególnej procedury weryfikowania przesłanek skorzystania z tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia, a taki charakter ma właśnie przymus adwokacko-radcowski, którym został objęty wniosek o nadzwyczajne wznowienie postępowania karnego. Zdaniem Trybunału obrońca wyznaczony z urzędu musi mieć taką samą możliwość oceny spełnienia warunków do wystąpienia z wnioskiem, jak obrońca działający z wyboru. Taką gwarancję stanowi regulacja określona w art. 84 § 3 k.p.k. przewidująca możliwość przedłożenia przez pełnomocnika opinii, w której stwierdza on brak podstaw do wniesienia wniosku o wznowienie postępowania. Rozwiązanie to ma zapobiegać zbyt pochopnemu składaniu wniosków o wznowienie prawomocnie zakończonych postępowań, zwłaszcza gdy nie istnieją ku temu obiektywne przesłanki. Trybunał ustosunkował się także do wniosku skarżącego o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Rejonowego w T. z września

2006 r. i wyroku Sądu Okręgowego w K. z lutego 2007 r. oraz zawieszenie postępowania w KRS o wykreślenie skarżącego z rejestru spółki wskazując, że postanowienie tymczasowe ma charakter nadzwyczajny, a przesłanki jego wydania muszą być interpretowane ściśle.

Na powyższe postanowienie skarżący wniósł – w ustawowym terminie – zażalenie, w którym zarzucił Trybunałowi błąd w ustaleniach faktycznych oraz naruszenie art. 540 § 2 kpk domagając się skierowania sprawy na rozprawę. Zdaniem skarżącego mylnie jest przekonanie Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z którym, wznowienie postępowania karnego zakończonego prawomocnym wyrokiem wykracza poza konstytucyjny standard prawa do sądu. Jednocześnie skarżący zarzucił Trybunałowi niewłaściwą wykładnię przepisu art. 540 § 2 kpk przez przyjęcie, że nie każde orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność przepisu z Konstytucją stanowi podstawę do wznowienia postępowania. Wskazał także, że obowiązek sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania przez pełnomocnika wyznaczonego z urzędu zamknął mu drogę dochodzenia swych praw w postępowaniu, a tym samym do rozpoznania skargi konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 138 w zw. z art. 139 ustawy z 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.1064; dalej: uTK z 2015 r.) z dniem 30 sierpnia 2015 r. utraciła moc poprzednia ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.102.643, ze zm.; dalej uTK). Jednak zgodnie z art. 134 pkt 1 uTK z 2015 r. w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie w postępowaniu przed Trybunałem na etapie wstępnego rozpoznania skargi konstytucyjnej stosuje się przepisy dotychczasowe, tzn. przepisy uTK. Rozpatrywane zażalenie dotyczy postanowienia o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, która została wniesiona przed 30 sierpnia 2015 r., dlatego do jej wstępnej kontroli, a zatem i do rozpoznania złożonego zażalenia, zastosowanie mają przepisy uTK.

Zgodnie z art. 36 ust. 4 w związku z art. 49 ustawy o TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 25 ust. 1 pkt 3 lit. b w związku z art. 36 ust. 6 i 7 i z art. 49 ustawy o TK). Trybunał Konstytucyjny bada w szczególności, czy wydając zaskarżone postanowienie, prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu. Oznacza to, że na etapie rozpoznawania zażalenia Trybunał analizuje przede wszystkim te zarzuty, które mogą podważyć trafność ustaleń przyjętych za podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, a argumentacja przedstawiona przez skarżącego nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności skarżący zarzucił Trybunałowi popełnienie błędu w ustaleniach faktycznych przez przyjęcie, że możliwość nadzwyczajnego wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania wykracza poza konstytucyjny standard prawa do sądu. Trybunał Konstytucyjny jednak słusznie wskazał, że postępowanie w sprawie nadzwyczajnego wznowienia postępowania karnego dotyczy oceny, czy zaistniały szczególne okoliczności uzasadniające skorzystanie z tej nadzwyczajnej instytucji. Oznacza to zatem, że orzekając w przedmiocie wznowienia postępowania, sąd nie odnosi się w ogóle do istoty sprawy, a jedynie bada, czy istnieją podstawy do wznowienia postępowania (zob. wyrok TK z 11 czerwca 2013 r., sprawa SK 23/10, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 57). Nadzwyczajny charakter instytucji wznowienia postępowania prawomocnie zakończonego, a w szczególności jej przedmiot, sprawia, że nie jest ona objęta wszystkimi gwarancjami prawa do sądu (zob. wyrok TK z 12 stycznia 2010 r., sprawa SK 2/09, OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 1).

Skarżący zarzucił Trybunałowi także naruszenie art. 540 § 2 k.p.k. przez przyjęcie, że nie każde orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność przepisu z Konstytucją stanowi podstawę do wznowienia postępowania. Należy w związku z tym zauważyć, że w zaskarżonym postanowieniu Trybunał jedynie przykładowo wskazał na to, że nie każde orzeczenie stwierdzające niezgodność przepisu z Konstytucją stanowi podstawę do wznowienia postępowania, jako na przesłankę uzasadniającą potrzebę istnienia przymusu adwokacko-radcowskiego (zob. np. uchwała SN z 17 grudnia 2009 r., sprawa III PZP 2/09, OSNC 2010 nr 7-8, poz. 97). Stwierdzenie to nie dotyczyło jednak sprawy skarżącego, Trybunał nie ma bowiem żadnych kompetencji do orzekania w sprawach odnoszących się do wznowienia postępowania.

Ponadto – zdaniem skarżącego – przepis przewidujący możliwość sporządzenia opinii o braku podstaw do wniesienia wniosku o nadzwyczajne wznowienie postępowania przez pełnomocnika wyznaczonego z urzędu zamknął mu drogę do wystąpienia o rozpoznanie skargi konstytucyjnej. W zaskarżonym postanowieniu Trybunał słusznie stwierdził, że to z uwagi na charakter tego środka zaskarżenia możliwość realizacji uprawnienia do wniesienia wniosku o nadzwyczajne wznowienie postępowania została ograniczona do szczególnych, wyjątkowych sytuacji. Ustawodawca ze względów gwarancyjnych zdecydował przy tym, że ocena zasadności wystąpienia z przedmiotowym wnioskiem musi zostać dokonana przez profesjonalnego pełnomocnika. Trybunał przypomina, że ustanowienie przymusu adwokacko-radcowskiego nie ogranicza możliwości wystąpienia z takim wnioskiem przez stronę, która nie jest w stanie ponieść kosztów profesjonalnej pomocy prawnej. Jak wynika z ustaleń, w toku postępowania wznowieniowego skarżący miał możliwość wystąpienia z wnioskiem o ustanowienie obrońcy z urzędu w celu sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania, z której skorzystał. Trybunał zwraca jednak uwagę, że zarówno obrońca z wyboru jak i obrońca wyznaczony z urzędu muszą mieć zagwarantowaną niezależność. Ustawodawca nie może nakładać na nich obowiązku określonego działania, ponieważ muszą oni mieć możliwość swobodnej kontroli wystąpienia wszystkich, prawem wymaganych przesłanek dla wystąpienia z wnioskiem o wznowienie postępowania. Ponadto Trybunał wskazuje na brak jakiegokolwiek związku między przymusem adwokacko-radcowskim, o którym mowa w art. 84 § 3 kpk, a postępowaniem przed Trybunałem. Podstawy odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu zostały ściśle określone w art. 39 ust. 1 uTK, a stanowią je przede wszystkim okoliczności, w których skarga konstytucyjna nie odpowiada wymogom określonym w art. 47 uTK. W związku z powyższym regulacje kpk nie mają żadnego wpływu na postępowanie w przedmiocie skargi konstytucyjnej.

Skarżący wskazuje ponadto, że odmowa wstrzymania w trybie art. 50 ust. 1 uTK wykonania wymienionych we wniosku o wydanie postanowienia tymczasowego, orzeczeń była nieusprawiedliwiona. W zaskarżonym postanowieniu Trybunał słusznie podniósł, że postanowienie tymczasowe ma charakter nadzwyczajny oraz akcesoryjny względem skargi konstytucyjnej, co oznacza, że powinno być wydawane w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach (zob. postanowienia TK z 26 września 2001 r., SK 28/01, OTK ZU nr 1/A/2002, poz. 7 oraz 14 grudnia 2004 r., SK 26/04 OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 50). W związku z powyższym Trybunał przypomina, że to na skarżącym spoczywa obowiązek wykazania, że wykonanie wyroku objętego wnioskiem o wstrzymanie mogłoby spowodować skutki nieodwracalne, wiążące się z dużym uszczerbkiem dla skarżącego lub że przemawia za tym ważny interes publiczny albo ważny interes skarżącego, co nie nastąpiło w analizowanej sprawie.

Wniesione zażalenie nie podważa podstaw odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, dlatego Trybunał Konstytucyjny, na podstawie art. 49 w związku z art. 36 ust. 7 uTK, postanowił jak w sentencji.